

De (v)oordelen van een politiek leven

**Bevraging politieke
mandatarissen door
beweging.net**

**Resultaten &
aanbevelingen**

Inhoud

- 04** Inleiding
- 05** Methodologie
- 06** Wie vulde bevraging in?
- 08** Waarom stapt men in de politiek?
- 09** Work-Life balance
- 12** Waardering voor politiek mandaat
- 14** Hoe negatieve framing counteren?
- 15** Waarom men politiek engagement wil blijven opnemen
- 17** Waar vinden mandatarissen steun?
- 18** Welke thema's vinden mandatarissen belangrijk?
- 19** Netwerking en vorming
- 21** Conclusie & aanbevelingen

Inleiding

Politici spelen een belangrijke rol in onze democratie. Ze vertolken de stem van burgers in gemeenteraadszalen en parlementen en bepalen mee het beleid van een gemeente, regio of land. Een grote meerderheid doet dat met hart en ziel. Dat merken we bij beweging.net in onze contacten met politici op elk niveau. Toch lijkt het alsof het vertrouwen in het politieke bestel bij veel burgers afneemt. Met deze bevraging wilden we meer te weten komen hoe politici dit ervaren. Waarom kozen ze ervoor om een politiek engagement op te nemen? Zouden ze er opnieuw voor kiezen? Hoe reageert hun omgeving? Welk beeld van de politiek leeft er volgens hen? Waarom houden ze vol? Waar liggen hun interesses? Wat hopen ze te bereiken en wat kan beter?

We stuurden onze bevraging in juni 2022 naar politieke mandatarissen van verschillende partijen, actief op verschillende beleidsniveaus. Dit rapport bevat een analyse van hun antwoorden. Het werk is hiermee niet af, in een volgende fase willen we werken aan beleidsaanbevelingen die de waardering en ondersteuning voor politici kunnen opkrikken. Daarnaast gaan we ook binnen onze eigen organisatie aan de slag met de resultaten. We kijken hoe we een deel van ons vormingsaanbod en andere activiteiten beter kunnen afstemmen op de noden van politieke mandatarissen.

We willen ook alvast alle mandatarissen bedanken die aan deze bevraging hebben meegewerkt.

Methodologie

De bevraging gebeurde volledig **online**. Een vragenlijst met daarin 40 vragen (zowel open als gesloten) werd via verschillende digitale kanalen verspreid. **605 respondenten** vulden de bevraging in. De vragen moesten niet verplicht beantwoord worden, waardoor het aantal respondenten per vraag varieert.

Na het afsluiten van de bevraging werd een **kwantitatieve analyse** voor de gesloten vragen en een **kwalitatieve analyse** voor de open vragen uitgevoerd. De antwoorden op de gesloten vragen werden gekruist met de variabelen leeftijd, geslacht, mandaat, politieke partij, etnisch-culturele achtergrond en geografische context. De antwoorden op de open vragen gaven ons een beter zicht op de gevoeligheden, persoonlijke ervaringen en voorkeuren van de respondenten. Die analyse is moeilijker in procenten uit te drukken.

De meest uitgesproken **vaststellingen** komen terug doorheen de verschillende hoofdstukken van dit rapport. Daarnaast namen we ook een aantal **treffende quotes van deelnemers** op in dit rapport. Bij een aantal resultaten op gesloten vragen geven we een mogelijke oorzaak. Dit is een inschatting van de onderzoekers en werd niet verder bevraged. Om dit met meer zekerheid te kunnen vaststellen zal verder onderzoek nodig zijn.

Wie vulde de bevraging in?

Mandaat

77 % van de respondenten gaf aan een mandaat te hebben. Daarvan is 53,5 % raadslid (40 % gemeenteraad en 13,5 % lid van Bijzonder Comité Sociale Dienst), 27 % heeft een schepenaam, 5,5 % is burgemeester en 4,5 % is parlementslid. 9 % vermeldde nog een ander mandaat (bv. voorzitter gemeenteraad, BCSD, Autonoom gemeentebedrijf of huisvestingsmaatschappij, districtsraad of Brusselse mandaten).

De resultaten van deze bevraging geven dus in zeer grote mate de **mening** weer van **lokale mandatarissen**.

Partij

De bevraging werd het meest ingevuld door mandatarissen van cd&v (51,19 %), 31,75 % werd ingevuld door Vooruitmandatarissen en 10,12 % door Groenmandatarissen. Verder was 3,1 % van de respondenten van andere partijen (Open Vld: 2,5 % en N-VA 0,6 %). Bij de overige 3,77 % gaat het om lokale lijsten en onafhankelijken.

De antwoorden in deze bevraging geven dus **vooral de mening van mandatarissen van cd&v, Vooruit en Groen weer**. Daardoor konden we ook enkel de verschillen tussen die partijen onderzoeken. Door het lage aantal respondenten bij Open Vld, N-VA en lokale lijsten konden we voor die partijen geen relevante uitspraken doen.

Geslacht

65 % van de deelnemers is man, net geen 35 % is vrouw, twee respondenten (0,4 %) identificeren zich noch als man noch als vrouw. Dat mannen sterker vertegenwoordigd zijn in de bevraging is niet verwonderlijk, in 2018 werden er 61,6 % mannen gekozen bij de gemeentelijke verkiezingen. Dit betekent echter ook dat er, in verhouding tot hun aanwezigheid in de politiek, iets minder vrouwen de bevraging hebben ingevuld (39 % tegenover 34,6 % ingevulde bevragingen).

Leeftijd

Slechts 1,4 % van de deelnemers is jonger dan 25 jaar (onder 35 jaar: 10,87 %). Bijna 49 % is ouder dan 55 jaar. 20 % is ouder dan 65 jaar. Dat de **oudere leeftijdscategorieën sterker vertegenwoordigd** zijn is niet zo verwonderlijk gezien de gemiddelde leeftijd van (gemeentelijke) mandatarissen. Uit een schriftelijke vraag (14/01/2020) door Vlaams parlementslid Peter Van Rompuy (cd&v) aan Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers (Open VLD) blijkt dat de gemiddelde leeftijd in 28 % van de Vlaamse gemeentes hoger is dan 50 jaar en 61 % van de gemeentes hebben een gemiddelde leeftijd tussen 45 en 50 jaar.

Wat wel opvalt in de bevraging is dat **de respondenten van Groen jonger zijn** dan de respondenten van cd&v en Vooruit. Voor cd&v en Vooruit zijn er nauwelijks enquêtes ingevuld onder 25 jaar (0,78 en 0,63 %) terwijl bij Groen goed 4 % jonger dan 25 jaar is. Als we naar de hoogste leeftijdscategorieën kijken van 55 jaar en ouder dan scoren cd&v en Vooruit beiden net boven 50 % en Groen slechts 35 %. Groen trekt een jonger publiek aan¹, wat zich ook mogelijks ook vertaalt in de leeftijd van de mandatarissen. Bij de twee andere partijen speelt vermoedelijk de historiek mee. Zij zijn al decennia lokaal verankerd en mandatarissen hebben daardoor vaak een langere loopbaan en dus hogere leeftijd.

Etnisch-culturele achtergrond

95 % geeft aan een **Belgische achtergrond** te hebben, 5 % zegt een andere etnisch-culturele achtergrond te hebben. De **mandatarissen met een andere etnisch-culturele achtergrond** bevinden zich **vooral in de drie jongste leeftijdscategorieën** (18 t.e.m 45 jaar). Dit duidt er wellicht op dat die jongere generaties van mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond beter de weg naar de politiek vinden dan hun (groot)ouders.

Geografische context

61 % zegt actief te zijn in een plattelandscontext, 39 % in een stedelijke context.

¹Onderzoek van verschillende universiteiten na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 bevestigt dit: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/09/exitpoll/>

Waarom stapt men in de politiek?

Velen zetten de stap naar de politiek nadat ze eerst al **een engagement in een vereniging** opnamen (48 %). Dit is ook nog steeds zo bij de huidige jongere generaties mandatarissen. Zo geeft 56 % van de respondenten tussen 25 en 35 jaar dit als reden aan. **Vrijwilligerswerk in een jeugdorganisatie wordt meermaals genoemd**. Jongeren komen hierdoor op de radar van partijen, of ze zien dat er iets schort aan het jeugdbeleid in de gemeente en willen dat aanpakken.

Vaak is ook de vraag van een politicus één van de redenen waarom men de stap waagt (47 %). Dit is nog meer het geval bij vrouwen dan bij mannen (57 % ten opzichte van 42 %). Dit zou erop kunnen wijzen dat er door partijen actiever gezocht wordt of moet gezocht worden naar vrouwen dan naar mannen.

V7 Ik ben in de politiek gestapt door:

We zien hier ook een verschil tussen partijen. Vooral bij cd&v geeft men aan dat het engagement in een vereniging (59 %) de reden was om de stap naar de politiek te zetten. Mogelijks heeft dit te maken met een decennialange traditie van het christelijke socio-culturele leven in Vlaanderen. Ook bij Groen en Vooruit wordt dit wel het meest als reden aangegeven, maar toch beduidend minder (eerder 34 à 35 % als het gaat over engagement in een vereniging). 'Een specifiek maatschappelijk probleem' scoort bij die partijen hoger in vergelijking met cd&v. Andere redenen die minder werden aangeduid: probleem in de buurt, familielid, specifiek maatschappelijk probleem, carrière optie.

Opvallend is ook dat een aantal vrouwelijke respondenten expliciet vermelden dat ze in de politiek zijn gestapt omdat vrouwen een plek in de politiek verdienen. Ze geven aan dat ze ook appreciatie krijgen voor die keuze. Verder geven een aantal respondenten ook aan uit idealisme in de politiek te zijn gestapt. Men wil dan werken aan een ecologisch duurzamere wereld of het opnemen voor een bepaalde maatschappelijke groep. Soms is ook een zeer specifiek dossier (bijvoorbeeld de bouw van een sportzaal) de reden om de stap naar een politiek engagement te zetten.

“ Ik ben in de politiek gegaan in 1994. Ik was toen nog jong. Als ze je toen kwamen vragen om op een lijst te staan was dat een eer.

Work-life balance

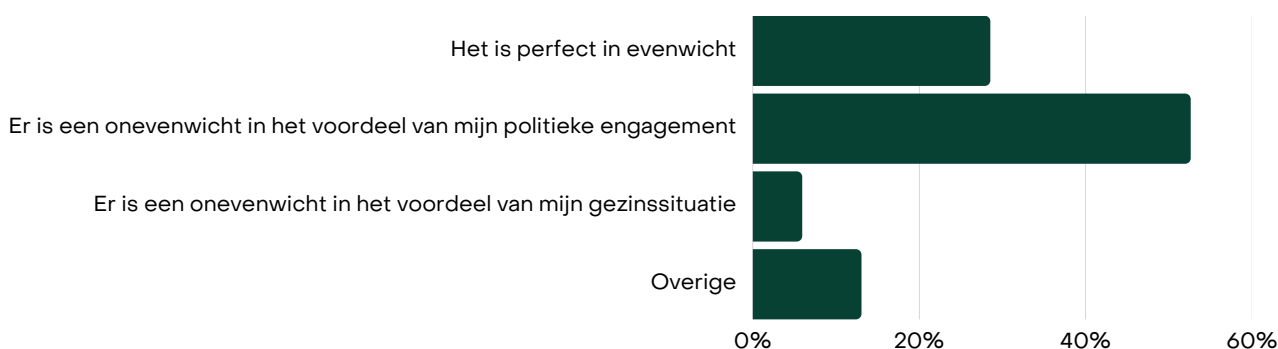
Het evenwicht tussen het mandaat en het persoonlijke leven is een issue. Gezien de grote steun die men verwacht en krijgt van gezin en familie wordt dit evenwicht zeker nagestreefd, maar het komt ook vaak onder druk. **52 % ervaart een onevenwicht ten voordele van de politiek.** Opvallend, één van de meest gestelde vragen aan familieleden van politieke mandatarissen is ‘hoe vaak is die nog thuis?’ Dit duidt erop dat een politiek mandaat ook door burgers wordt beschouwd als tijdrovend.

“ Lokale politiek is bijna als vrijwilligerswerk, er kruipt veel tijd en energie in en dat wordt lang niet altijd betaald.

De impact op het gezinsleven speelt ook nog op een ander vlak dan enkel tijdsinvestering. Het raakt mandatarissen als familieleden commentaar en vragen krijgen omwille van het mandaat dat ze uitoefenen. Gezinsleden worden willens nillens meegetrokken in het politieke bad. Er wordt aan familieleden vaak gevraagd om een boodschap door te geven. Daarnaast geven sommige mandatarissen aan dat familieleden het soms lastig hebben met het feit dat hun man, vrouw, mama of papa zich politiek engageert en zij als familielid daardoor ook geassocieerd worden met een partij.

Iets meer dan 28 % zegt toch een perfect evenwicht te vinden tussen politiek en persoonlijk leven en 6 % vindt een evenwicht ten voordele van het gezin. De overige 13 % geeft verschillende reacties. De meesten vermelden hier dat het periodisch zeer sterk varieert qua tijdsbesteding in de politiek. Ook heeft het soms te maken met nog andere engagementen (die ook tijd vragen) of met de werksituatie: ofwel minder gaan werken of anderzijds al op pensioen. Een enkele keer wordt ook vermeld (nog) geen gezin te hebben, dus meer tijd.

V27 Work life balance: Hoe ervaart u de verhouding tussen uw politiek engagement en uw gezinsengagement?

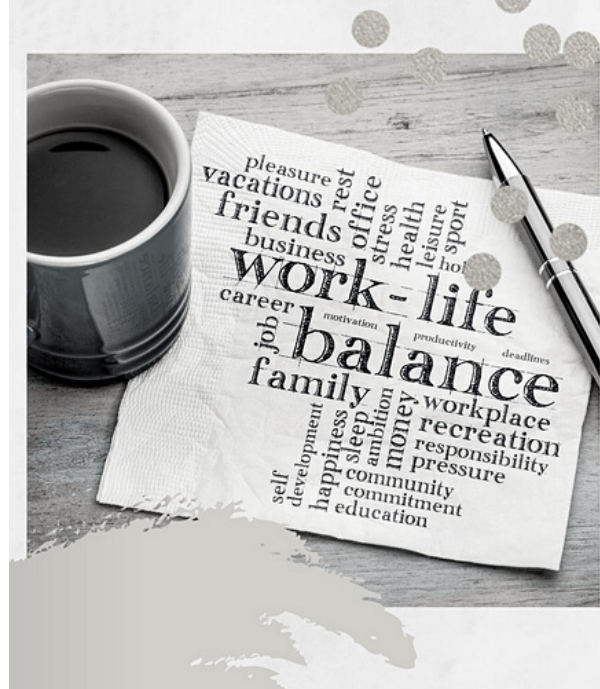
We zien wel **grote verschillen volgens mandaat, geslacht en leeftijd** als het gaat over de work-life balance.

Bij gemeenteraadsleden of leden BCSD vindt 44 % het perfecte evenwicht, terwijl dit bij schepenen en burgemeesters slechts 12 % is. Bij de raadsleden vindt zelfs 10 % een evenwicht ten voordele van het gezin. Dit is vrijwel onbestaande bij de schepenen/burgemeesters, waar 87 % aangeeft dat er een onevenwicht is ten voordele van de politiek.

Net zoals op andere vlakken in de samenleving, is er bij de mandatarissen een duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen wat work-life balance betreft. **Mannen vinden kennelijk gemakkelijker een perfect evenwicht tussen politiek en gezin: 37 %**, dan geeft 55 % aan dat het onevenwicht ten voordele van de politiek overheeft en bij 7 % is er zelfs een voordeel voor het gezin. Bij vrouwen liggen die cijfers duidelijk anders: slechts 25 % vindt een perfect evenwicht, 68 % heeft een onevenwicht ten voordele van de politiek en tenslotte geeft 6 % aan een voordeel voor het gezin te vinden. Kijken we naar het mandaat, dan zien we dat vrouwelijke raadsleden het moeilijker hebben om een perfect evenwicht te vinden (35 % tegenover 50 % bij de mannen) en ook het onevenwicht ten voordele van de politiek is iets groter: 52 % t.o.v. 41 % bij de mannen. Toch is ook opmerkelijk dat 13 % van de vrouwelijke raadsleden aangeeft dat er een onevenwicht is ten voordele van het gezin terwijl dit slechts door 8 % van de mannen wordt aangegeven.

Vooraf jonge mensen hebben problemen om een evenwicht te vinden tussen het politieke engagement en het gezin. Slechts 11 % onder de 35 jaar vindt een perfect evenwicht: meer dan dubbel zoveel mannen (15%) als vrouwen (6,25 %). Jonge vrouwen hebben duidelijk meer moeite met de combinatie: 94 % geeft aan dat er een onevenwicht is ten voordele van de politiek, terwijl dit bij mannen 85 % is. (Dit gaat uiteraard over een kleine groep: 36 respondenten).

We zien ook bij andere vragen dat wie in de jongere leeftijdscategorieën zit meer worstelt met hun mandaat. **In de leeftijdscategorie 35 jaar – 45 jaar zit bijvoorbeeld duidelijk de grootste groep twijfelaars als het gaat over de vraag ‘Zou u opnieuw in de politiek stappen?’** In andere leeftijdscategorieën antwoordt men daar meer ‘ja’ op. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat je tussen je 35 en 45 jaar vaak jonge kinderen hebt, volop in het beroepsleven staat, .. Wie tussen 25 en 55 jaar is geeft ook aan vaker negatieve reacties te ontvangen, al meer te hebben gedacht aan stoppen met zijn of haar of hun politiek engagement. De impact op gezin, maar ook het werk of directe omgeving, is vaak de reden die mandatarissen opgeven waarom ze toch al overwogen hebben om te stoppen.

Naarmate de leeftijd stijgt, wordt de combinatie gemakkelijker, niet verwonderlijk gezien ook de gezinssituatie wijzigt. Bij de +55-jarigen vindt 50 % een perfect evenwicht en is er bij 5,66 % zelfs een voordeel voor het gezin. De verschillen tussen mannen en vrouwen wat het perfecte evenwicht betreft komen dicht bij elkaar (52 % bij mannen t.o.v. 46 % bij vrouwen.). Bij de +65-jarigen geven vrouwen meer aan dat het gemakkelijker wordt. Liefst 70 % geeft aan de perfecte mix te ondervinden, tegenover 61,50 % van de mannen. Er is slechts nog 30 % bij beiden dat een onevenwicht ziet ten voordele van de politiek, terwijl meer mannen (7,7 %) dit meer ten voordele van het gezin zien.

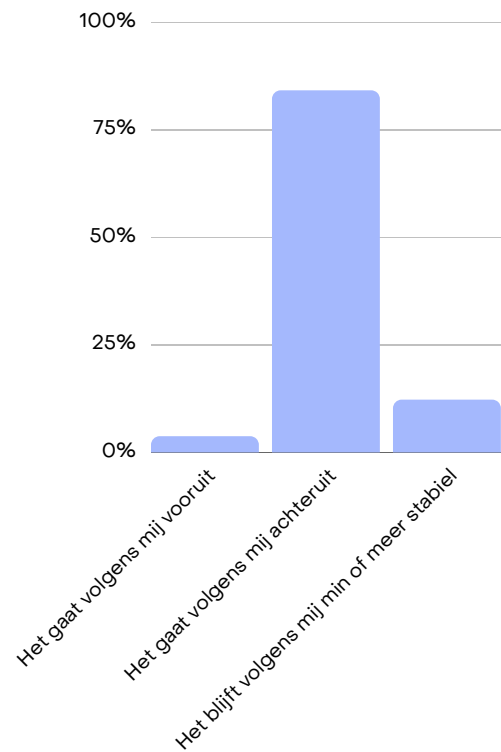
Als we kijken naar de reacties die vermeld stonden bij 'andere', verklaren die zeker ook deze verschillen in de leeftijdsgroepen: geen gezin, meer tijd door pensioen, kinderen het huis uit, vermindering van mandaat vb. van uitvoerend naar raadslid enz..).

Waardering voor politiek mandaat

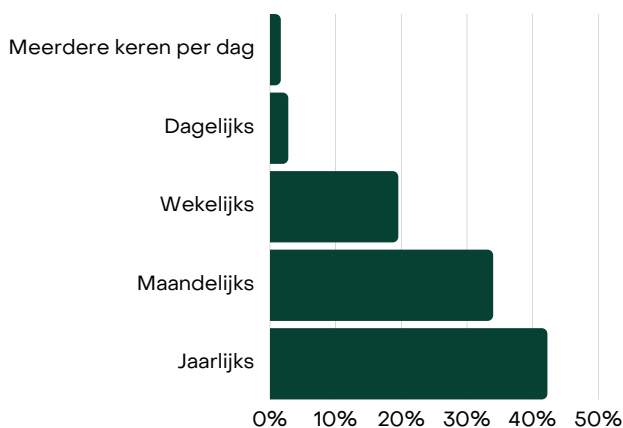
De respondenten geven duidelijk aan dat de politiek kampt met een negatieve perceptie en dat ze vaak ook persoonlijk negatieve reacties ontvangen. **84 % geeft aan dat de appreciatie voor politici achteruitgaat en 78 % dat er een sterke negatieve framing is t.o.v. de politiek.** 32 % denkt zelfs dat het mandaat van een politicus als zeer laag wordt ingeschat t.o.v. andere beroepen, 36 % schat het in als laag. Ongeveer 60 % zegt minstens maandelijks een negatieve reactie te ontvangen. Daartegenover staat wel dat 80 % zegt minstens maandelijks ook een positieve reactie te krijgen.

Wie actief is in een stedelijke context geeft aan vaker negatieve reacties te ontvangen dan wie in een plattelandcontext actief is (43 % minstens wekelijks ten opzichte van 27 %).

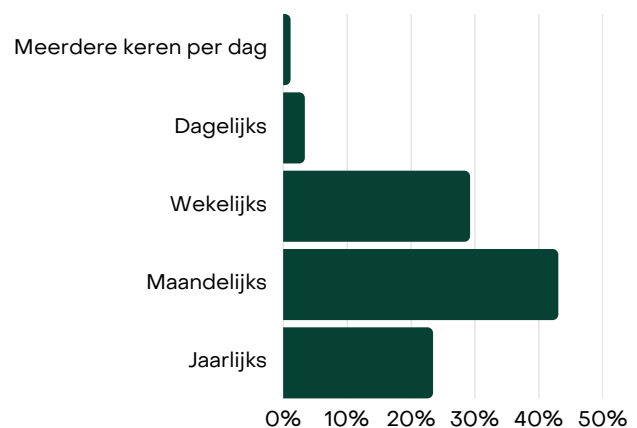
V21 Heeft u de indruk dat de appreciatie voor het politieke mandaat voor- of achteruit gaat?

V16 Hoe vaak krijgt u negatieve reacties op uw mandaat?

V18 Hoe vaak krijgt u positieve reacties op uw mandaat?

De meeste negatieve reacties krijgen mandatarissen via sociale media, dat komt heel vaak terug in de antwoorden. Veel meer dan in persoonlijke contacten, in de directe omgeving. Soms gaat dit zelfs over doodsbedreigingen. Er wordt ook verwezen naar negatieve berichtgeving, sensatiezucht, fake news, zeer subjectieve weergaves van dossiers die de negatieve perceptie voeden.

“Zakkenvuller” of “poenpakker” zijn zowat de meest voorkomende antwoorden wanneer we vroegen naar welke negatieve reacties mandatarissen ontvangen. Het is duidelijk dat dit hen raakt. Mandatarissen geven aan dat, gezien de grote tijdsinvestering, de vergoeding die ze krijgen zeker niet exuberant is. Zeker voor wie een lokaal mandaat uitoefent.

“ Er wordt dagelijks op sociale media gescholden, ook over zaken die ik niet in de hand heb.

Schepenen geven aan vaker negatieve reacties te ontvangen dan gemeenteraadsleden en leden BCSD. Zo geeft 35 % van de schepenen aan wekelijks een negatieve reactie te ontvangen, bij de gemeenteraadsleden gaat dit over 13 %, bij leden BCSD slechts over 4 %. 51 % van de gemeenteraadsleden geeft aan “slechts” jaarlijks een negatieve reactie te ontvangen, bij leden BCSD is dit 60 %. Daartegenover staat dat 26 % van de schepenen antwoordt jaarlijks een negatieve reactie te ontvangen. Duidelijke verschillen, dus.

Wanneer we vroegen naar de oorzaken voor de negatieve framing haalt men het politieke gekibbel, (oude) schandalen, (oude) politieke cultuur veelvuldig aan. **Regelmatig wordt ook aangegeven dat het negatieve beeld dat mensen hebben over de nationale politiek afstraalt op het plaatselijke niveau.**

Mensen verwachten dat de politiek alles kan oplossen, maar men kan niet voor iedereen goed doen. Procedures worden door burgers als veel te traag, te ingewikkeld en te log ervaren. Het individualisme komt ook vaak terug in de antwoorden. In meer dan de helft van de antwoorden wordt er ook verwezen naar de **verzuring van de samenleving**. Vooral verrechtsing en onverdraagzaamheid worden benoemd, en polarisering.

“ Resultaten worden te weinig in beeld gebracht, terwijl politiek gekibbel te veel aandacht krijgt.

We zien wel een **verschil tussen mannen en vrouwen als het gaat over negatieve framing**. Mannen denken minder dat er een negatieve framing is ten opzichte van hun mandaat in vergelijking met vrouwen. 14 % van de mannen antwoordt ‘nee’ op de vraag of er een negatieve framing is van de politiek, bij de vrouwen is dat 7 %. Ook qua leeftijd zien we een verschil. In de leeftijdscategorieën 35 – 45 jaar en 45 – 55 jaar zijn er meer mandatarissen van overtuigd dat er een negatieve framing is ten opzichte van de politiek. Hoe ouder, hoe meer men denkt dat het politiek mandaat maatschappelijk hoog wordt ingeschat in vergelijking met andere (beroeps)groepen.

We zien wat negatieve reacties betreft **verschillen tussen de partijen op vlak van de kanalen die daarvoor worden gebruikt**. Cd&v’ers geven minder aan negatieve reacties te krijgen via sociale media dan mandatarissen van Vooruit en Groen. cd&v’ers krijgen meer negatieve reacties in hun mailbox. Groen-mandatarissen geven wel meer aan positieve reacties te ontvangen op sociale media dan Vooruit-mandatarissen en zeker cd&v’ers. Dit zou erop kunnen wijzen dat de Groen-achterban iets jonger en meer online actief is.

Hoe negatieve framing counteren?

De mandatarissen drukken in de eerste plaats de hoop uit dat een **eerlijker, menselijker beeld over de politicus** ingang zou vinden in de publieke opinie. Dat het vele werk dat men steekt in de uitoefening van hun mandaat meer gezien wordt en dat er meer besef komt dat de negatieve reacties wegen op hun welzijn.

“ Het leven zoals het is... de lokale politicus. Zou dat geen idee zijn voor een tv-programma? ”

Verder geven ze in hun antwoorden vaak aan dat er **nood is aan positiever nieuws** als tegenreactie op de voortdurende negatieve berichtgeving en fake news. Dit is een oproep aan de maatschappij, de media, maar ook aan het middenveld.

Er wordt ook benadrukt dat het belang van solidariteit meer zichtbaar kan worden door herkenbare verhalen te brengen van gewone mensen. Maar het gaat ook over het steunen van burgerinitiatieven of (lokale) vrijwilligersgroepen. Meerderen stellen dat het ondersteunen van het sociale weefsel en plaatselijke gemeenschapsvormende initiatieven zal bijdragen tot een positiever beeld.

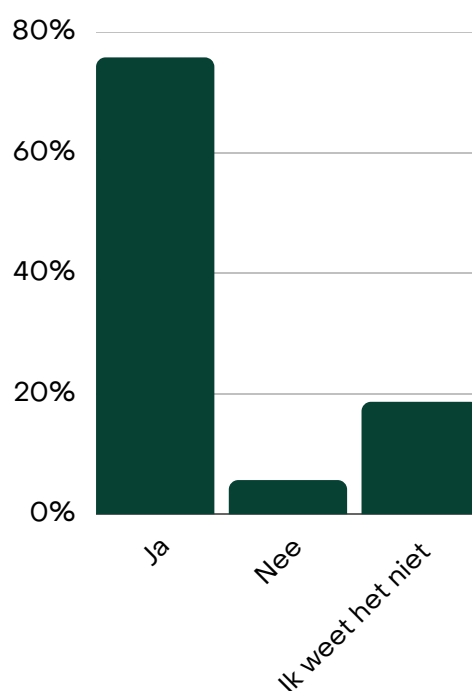
Er wordt ook aangegeven dat **complexiteit van besluitvorming en beleid beter moet uitgelegd worden**. Mensen moeten meer beseffen hoe traag iets soms gaat, maar ook moet men voldoende geïnformeerd worden over (soms kleine) resultaten. Enkele reacties: "**Goede democratie heeft tijd nodig om ieder aan bod te laten komen.**", "We moeten duidelijk uitleggen waarom iets lukt en iets anders niet, de kunst van het compromis uitleggen."

Veel mandatarissen geven aan dat het ook **aan politici is om eerlijk en transparant te zijn en niet mee te gaan in de waan of twitterrel van de dag**.

Waarom men politiek engagement wil blijven opnemen

76 % van de respondenten zou opnieuw in de politiek stappen, ondanks de veel aangehaalde negatieve perceptie. Iets meer dan 5 % zou het niet opnieuw doen (19 % weet het niet). Iets meer dan 60 % heeft wel al eens gedacht aan stoppen. Wie wil stoppen of twijfelt om te stoppen heeft het dan vooral over de **impact op het persoonlijk leven, het politiek engagement dat een grote tijdsinvestering vraagt en ervoor zorgt dat men veel moet opgeven in het gezin, de job**. Op de tweede plaats verwijst men naar **teleurstellingen en frustraties**. Vaak omdat veranderingen traag gaan (weinig impact) of omdat politieke spelletjes en eigenbelang de bovenhand halen.

V9 Zou u het opnieuw doen?

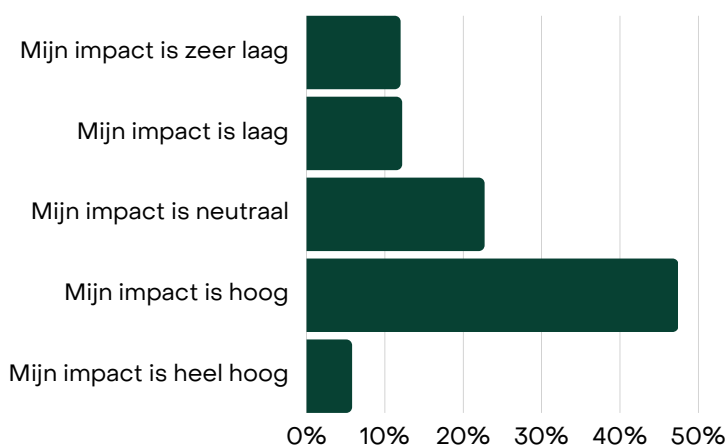

Waarom wil men dan blijven voortdoen? **Niet aan de zijlijn toekijken, maar zelf verantwoordelijkheid nemen.** Dat is de rode draad doorheen heel wat antwoorden. Het wordt ook vaak als reden aangegeven waarom men in de politiek is gestapt. Het gaat om: aanpakken van onrechtvaardigheid, uitsluiting en ongelijkheid, om solidariteit, democratie versterken, stem geven aan de gewone, de zwakste mensen.

Maar ook het geloof in de maakbaarheid van de dingen en in de kansen om de (lokale) wereld te verbeteren. Enkelen gaven ook expliciet aan dat ze extremisme willen counteren en polarisatie en individualisme willen bestrijden.

“Ik wil zaken veranderen. Passief aan de zijlijn toekijken en kankeren over wat fout loopt, is niet aan mij besteed.

V11 Heeft u het gevoel maatschappelijke impact te hebben met uw mandaat?

De meeste mandatarissen zijn trouwens vrij positief over hun impact: 53 % zegt dat ze het gevoel hebben een hoge maatschappelijke impact te hebben, 6 % heeft het over een heel hoge impact. Impact is ook wat ze willen bereiken met de uitoefening van hun mandaat: maatschappelijke impact, ‘een steen in de rivier verleggen’.

Regelmatig wordt ook aangegeven dat dossierkennis gewaardeerd wordt door anderen die dicht betrokken zijn bij een dossier of het thema ook opvolgen (wellicht minder in publieke opinie). Mannelijke mandatarissen schatten hun maatschappelijke impact wel hoger in dan vrouwen (57 % hoog of heel hoog ten opzichte van 47 % bij de vrouwen). We zien ook een verschil tussen schepenen enerzijds en gemeenteraadsleden en leden BCSD anderzijds. Zo schat 81 % van de schepenen hun maatschappelijke impact als hoog in en 7 % als zeer hoog. Bij gemeenteraadsleden schat slechts 39 % hun impact in als hoog en 2 % als zeer hoog. Bij leden BCSD schat 38 % hun impact in als hoog. Bij andere mandaten ontvingen we te weinig antwoorden of zagen we geen significante verschillen. Toch kunnen we hieruit afleiden dat wie een uitvoerend mandaat heeft, het gevoel heeft meer impact te hebben.

“Politiek bepaalt ons leven en ik wil er daarom graag mee richting aan geven.

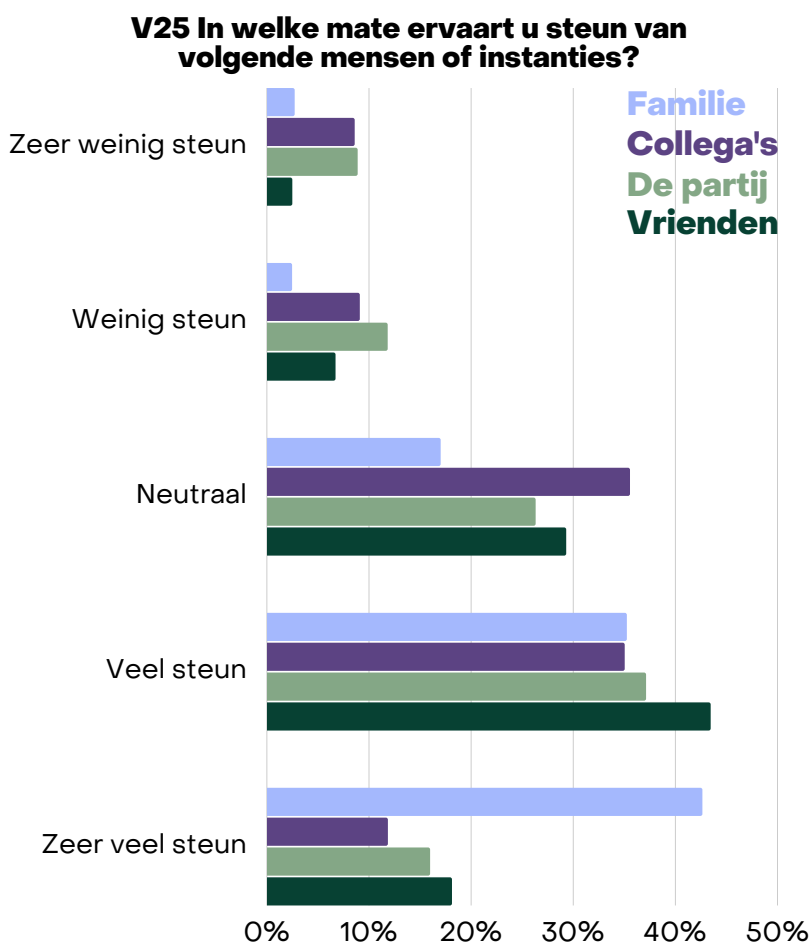
“ **De wereld mooier achterlaten dan ervoor. (Vrij naar Baden-Powell)**

Antwoord op de vraag wat men met een politiek mandaat hoopt te bereiken.

Dicht bij de mensen staan, helpen met concrete problemen, aanwezig en aanspreekbaar zijn. Dat vinden mandatarissen eveneens belangrijk. Ze krijgen hier vaak ook positieve reacties over van burgers. Enkele voorbeelden: ‘jij luistert naar de mensen’, ‘we zien u overal en kunnen u aanspreken’, ‘bij u kunnen we terecht met onze problemen’.

Mandatarissen vermelden ook dat ze de stem willen vertolken van kwetsbare personen die zelf onvoldoende hun stem kunnen laten horen in het politiek en maatschappelijk debat: mensen in armoede, ouderen, ... Het lokale aspect is ook belangrijk: de toekomst van de gemeente, het welzijn van de inwoners.

Waar vinden mandatarissen steun?

Het is duidelijk dat **mandatarissen de meeste steun ontvangen van hun familie**. Liefst 78 % geeft aan sterk (35,22 %) tot zeer sterk (42,61 %) steun te krijgen van familie.

Uit de antwoorden op diverse open vragen blijkt ook dat die steun heel belangrijk is voor hen. Het gaat over mentale steun, familieleden die een klankbord zijn en kritische feedback durven geven, gezinsleden die de work-life balance in balans helpen houden.

Men ervaart minder steun van collega's, partij en vrienden. Het aantal respondenten dat aangeeft zeer sterke steun te ontvangen van collega's, partij en vrienden ligt duidelijk lager. Dit varieert tussen 12 % (collega's) en 18 % (vrienden). De partij scoort hier 16 %.

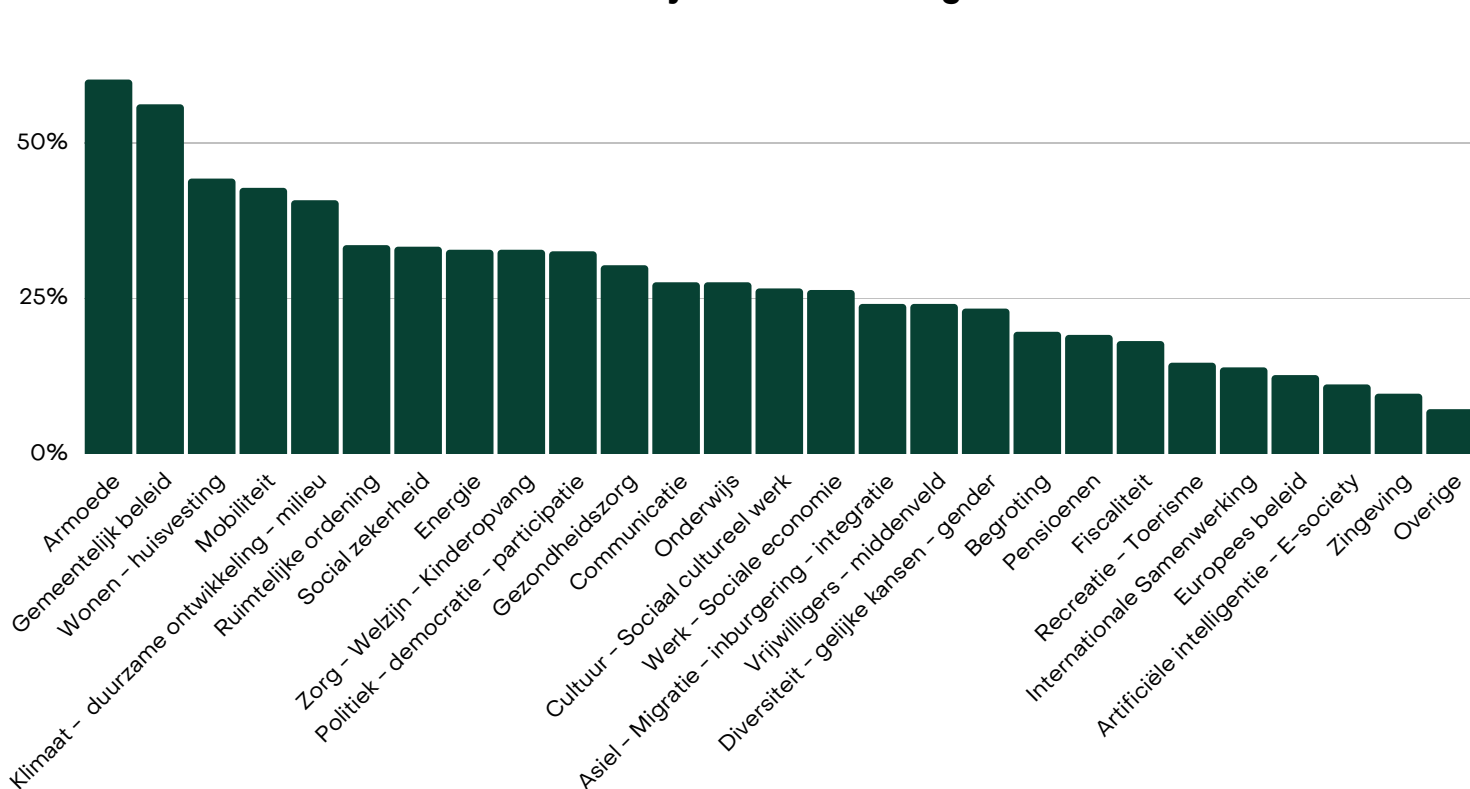
“ Fijn dat jij dat durft!

Reactie van iemand uit directe omgeving van een mandataris

Algemeen gezien scoren collega's, partij en vrienden nog steeds vrij goed, maar toch geeft 20 % aan weinig tot zeer weinig steun te ontvangen van de partij. Dat is toch een opmerkelijke vaststelling. In de antwoorden op open vragen zien we ook dat er naar andere partijleden verwezen wordt als concullega's in plaats van collega's. Andere zaken die worden aangehaald: de stroeve partijstructuren met weinig aandacht voor lokale mandatarissen, het ontbreken van informatiedoorstroming en weinig ruimte voor debat.

Welke thema's vinden mandatarissen belangrijk?

V30 In welke inhoudelijke thema's bent u geïnteresseerd?

Armoede scoort veruit het hoogste daar waar we peilden naar inhoudelijke interesses (60,10 %), gevolgd door gemeentelijk beleid (56,36 %). Al is gemeentelijk beleid natuurlijk nog een vrij algemene omschrijving. Maar het wordt wel concreter door de scores van de andere thema's. In de top drie van die concretere thema's staat als eerste **wonen / huisvesting** (44 %), gevolgd door **mobiliteit** (42,79 %) en **klimaat / duurzaamheid / milieu** (40,80 %). We zien dezelfde thema's ook terugkomen wanneer we vroegen naar redenen waarom men in de politiek is gestapt en wat men wil bereiken: klimaatverandering, kansarmoede, betaalbaar wonen, verkeer- en fietsveiligheid. Diversiteit en inclusie kwam ook regelmatig voor.

De thema's die terugkwamen bij 1/3 van de respondenten zijn met de vorige gelinkt: **ruimtelijke ordening** en **energie**. Maar ook gezondheidszorg en **zorg/welzijn/kinderopvang** worden door meer dan 30 % aangeduid. Een ander thema dat ook door 33 % is naar voor geschoven, is **politiek, democratie en participatie**. Helemaal onderaan (minder dan 12 %) vinden we de internationale thema's als ontwikkelingssamenwerking en Europees beleid. **Asiel/migratie/inburgering** daarentegen scoort wel bij 25 % van de antwoorden.

Tenslotte was er nog een rubriek waar men zelf thema's kon aangeven: 7,5 % deed dit en hier gaat het om deelthema's die men kennelijk niet wenste te plaatsen bij de grotere thema's, maar uitdrukkelijk te benoemen: publieke ruimte, handicap, vermaatschappelijking van de zorg, lokale economie, ethische thema's (euthanasie, abortus...) en geestelijke gezondheidszorg.

Netwerking en vorming

We peilden ook naar de noden bij mandatarissen op vlak van vorming en (toegang tot) netwerken. Uit de antwoorden blijkt dat men vooral behoefte heeft aan **vormingen die hen sterker maken om te debatteren en te argumenteren** (54 %). Op de tweede plaats staat **vorming rond sociale media** (40 %). Dat heeft wellicht te maken met de ervaring van veel mandatarissen dat op sociale media vaak negatief gereageerd wordt naar politici.

Ook uit de antwoorden op open vragen zien we dat mandatarissen vooral op zoek zijn naar vorming en netwerken die hen sterker maken om standpunten uit te leggen, duidelijk te maken waarvoor men staat, tegengewicht te bieden aan populisme. Een deel geeft aan geen behoefte te hebben aan vorming (ongeveer 11 %), een tiental respondenten zegt vragende partij te zijn voor vormingen die hen vaardiger maken om voor een publiek te spreken.

Wat netwerken betreft willen mandatarissen vooral hun horizon verruimen. Een overgrote meerderheid geeft aan meer netwerk te willen vormen over de partijgrenzen heen. Soms ziet men dat thematisch (collega's met dezelfde bevoegdheden of interesses), soms bekijkt men het eerder geografisch (collega's uit buurgemeentes of de ruimere regio). Voor dat laatste geven sommigen een heel praktische reden: men hoeft geen al te lange verplaatsingen te doen. Verder kijkt men ook naar sociale organisaties, academici, ambtenaren als interessante groepen om in één of andere vorm van een netwerk te betrekken. Men geeft ook aan dat meer uitwisseling tussen lokale en bovenlokale mandatarissen interessant zou zijn. Zo kan meer duiding gegeven worden bij lopende dossiers en kunnen signalen van onderuit opgepikt worden.

Er worden ook suggesties gedaan rond de formats voor vormingen en netwerkmomenten. Soms bekijkt men het heel informeel: WhatsApp- of Facebookgroepen waar kan uitgewisseld worden. Regelmatig wordt toch ook het belang van fysieke ontmoetingen benadrukt, al geeft men wel aan dat dit meer moet zijn dan een receptie. Er moet ook inhoud aan bod komen. Sommigen wijzen ook op het belang van veiligheid. Men moet in vertrouwen ervaringen kunnen uitwisselen. Webinars en andere vormen van digitale ontmoeting worden ook als waardevol beschouwd, vooral op het vlak van kennisoverdracht.

Conclusie & aanbevelingen

Conclusie

Deze bevraging is zeker geen allesomvattende studie over het leven van politieke mandatarissen in Vlaanderen. Toch zien we in de analyse van de resultaten een aantal duidelijke tendensen en gedeelde bekommernissen.

De work-life balance, de impact van hun politiek engagement op het gezinsleven, is iets waar politieke mandatarissen van wakker liggen. Zeker als ze vrouw zijn en jonger dan 45 jaar. We zien ook dat schepenen en burgemeesters meer een onevenwicht “ten voordele” van de politiek ervaren dan raadsleden.

Dat er een steeds sterkere negatieve perceptie is in de publieke opinie over politici, weegt door bij veel mandatarissen. En ook daar zien we dat vrouwen en jongere mandatarissen (in dit geval jonger dan 55 jaar) hier het gevoeligst aan zijn. Sociale media zijn voor veel mandatarissen een belangrijke katalysator van die negatieve framing. In veel antwoorden lezen we een duidelijke oproep om hier tegengewicht aan te bieden door in te zetten op samenwerking en solidariteit en die ook tot op het lokale niveau zichtbaar te maken. Mandatarissen hopen ook dat een eerlijker beeld van hen ingang kan vinden in de brede samenleving. Net omwille van de grote tijdsinvestering komen verwijten als “zakkenvuller” of “poenpakker” hard aan.

Er ligt volgens hen werk op de plank om de praktijk van onze democratie en de waarde van het compromis, waardoor een snelle en pasklare oplossing voor elke individueel probleem niet mogelijk is, beter uit te leggen. Ze zien hier ook een taak voor zichzelf weggelegd, in verschillende antwoorden wordt het belang van eerlijkheid en transparantie benadrukt.

We stellen vast dat er een sterk verantwoordelijkheidsgevoel aanwezig is bij veel mandatarissen. Ze willen niet aan de zijlijn blijven staan en willen een steen of enkele steentjes in de rivier verleggen. Een duidelijke meerderheid zou dan ook opnieuw voor de politiek kiezen. De appreciatie van burgers, soms in concrete dossiers, en het gevoel dat ze hun gemeente of gemeenschap beter, mooier, sterker kunnen maken geven hen voldoening. Ook de steun van familieleden is essentieel bij het uitoefenen van hun mandaat. Die steun ervaren ze minder bij hun partij, wat toch enigszins opmerkelijk is. Uit de bevraging blijkt ook dat een politiek engagement vaak voortvloeit uit vrijwilligerswerk in een vereniging.

Men ligt vooral wakker van kwesties op vlak van armoede, klimaat, wonen en mobiliteit. Ook het lokale en de aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen komt vaak terug. Dit lijkt aan te sluiten bij het DNA van de drie partijen die deze bevraging het meest invulden: CD&V, Vooruit en Groen. Op het vlak van vorming zien we dat er vraag is naar meer ondersteuning om te kunnen debatteren en argumenteren. Men wil ook graag vaardiger worden op sociale media en netwerken vormen buiten de partijgrenzen en met diverse maatschappelijke stakeholders.

We moeten ook vaststellen dat er vaak verschillen merkbaar zijn in de antwoorden wanneer we kijken naar het geslacht, de leeftijd, het mandaat, soms politieke kleur, maar veel minder als het gaat over etnisch-culturele achtergrond. De bekommernissen van mandatarissen lijken gelijklopend, ongeacht hun achtergrond. Al moeten we hierbij vermelden dat het aantal respondenten van een andere etnisch-culturele achtergrond eerder beperkt was.

Aanbevelingen

13 aanbevelingen die het vertrouwen in politieke mandatarissen en onze democratie kunnen versterken

Voor overheden

Erken, waardeer en stimuleer de rol van verenigingen als politieke actoren

Een engagement in een vereniging wakkert vaak het maatschappelijke en politieke bewustzijn aan bij burgers. Willen we een gezonde democratie waarbij (jong) talent de weg vindt naar de politiek, dan is het belangrijk dat die politiserende rol van het middenveld erkend wordt. Het middenveld kan als spreekbuis, agendasetter en democratische leerschool op elk beleidsniveau de brug vormen tussen burger en politiek. Zo kan het via adviesraden ook een faciliterende rol opnemen om burgerinspraak te organiseren. Hiervoor is een duurzaam kader nodig waarin wordt vastgelegd hoe burgers betrokken worden in de beleidscyclus en welk gevolg er aan deze input gegeven wordt.

Versterk de rol van gemeenteraadsleden

Gemeenteraadsleden zijn minder optimistisch over hun impact dan schepenen. Zowel in de meerderheid als in de oppositie geven aan dat ze hun (kritische) rol niet ten volle kunnen spelen. Lokale besturen kunnen hen beter ondersteunen door een ontwerpagenda voor een gemeenteraadszitting tijdig aan alle fracties te bezorgen en voldoende mogelijkheden geven om punten toe te voegen, want zeker voor raadsleden van de oppositie zijn de wettelijk voorziene termijnen om punten toe te voegen en dossiers in te kijken erg kort. Een secretariaat waar gemeenteraadsleden vlot alle nodige informatie kunnen opvragen, of het openstellen van bepaalde bijeenkomsten of commissies kunnen eveneens helpen om goed voorbereid een standpunt in te nemen.

Zet verdere stappen in decumulregelingen

Mandatarissen vermelden meermaals dat een politiek mandaat een grote impact heeft op hun gezin en sociaal leven. Dat is zeker het geval voor wie een uitvoerend mandaat heeft. Toch zien we dat ze vaak verschillende lokalen en bovenlokale mandaten blijven combineren. Daarom moeten het Vlaams en federaal parlement verdere stappen zetten in decumul-

regelingen. Partijen zijn zelf weinig happig om decumulregelingen in te voeren omwille van electorale motieven. Afspraken over de partijgrenzen heen maken het speelveld voor iedereen gelijk. In het Brussels gewest werd de denkoefening al gedaan en dat resulteerde in een verbod om een lokaal en parlementair mandaat te combineren. Het verbod gaat in vanaf 2024. Verdere decumulregelingen zouden ook meer kansen geven aan jonge of nieuwe politieke kandidaten om een mandaat op te nemen

Voor partijen

Ondersteun mandatarissen en geef hun voldoende bewegingsvrijheid

Heel wat respondenten geven aan minder steun te ontvangen van de partij dan van hun familie. Vorming, advies en intervisie binnen de partij worden daarom best afgestemd op de noden van de mandatarissen. Ook het onevenwicht in de work-life balance en de negatieve framing van de politiek moeten hierin een plaats kunnen krijgen. Mandatarissen moeten ook voldoende ruimte krijgen om eigen initiatieven te nemen. Stroeve partijstructuren of dwingende partijorders werken demotiverend en zullen het partijen moeilijker maken om politiek talent aan boord te houden.

Overstijg partijgrenzen

Mandatarissen zijn vragende partij om netwerk te vormen over partijgrenzen heen. Dit kan samenwerking stimuleren en bijdragen aan een positiever beeld van de politiek. In het Europees parlement zien we dat politici van verschillende partijen vaker samenwerken. Daar speelt minder de waan van de dag, dit verdient navolging op andere beleidsniveaus.

Wees transparant over vergoedingen

Mandatarissen hebben het moeilijk met het populaire verwijt dat politici 'zakkenvullers' of 'poenpakkers' zijn. Openheid over de vergoedingen die mandatarissen krijgen, ook voor onkosten, kan de wind uit de zeilen nemen van criticasters en een maatschappelijk debat op gang brengen over de verloning van politici. Informatie over vergoedingen van mandatarissen is te vinden op de websites van het Vlaams en federaal parlement en de Vlaamse Overheid, maar hierover wordt niet actief gecommuniceerd. We moedigen mandatarissen alvast aan om zelf transparant te zijn over hun mandaten en vergoedingen.

Maak van (lokale) verkiezingen geen populariteitspoll voor kandidaten

Bij de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen in 2024 verandert er heel wat. De opkomstplicht geldt niet langer, burgers zullen dus niet meer verplicht zijn om naar de stembus te trekken. Ook de invloed van de lijststem verdwijnt. Kandidaten met weinig voorkeursstemmen maar met een hoge plaats op de lijst zullen geen voordeel meer ondervinden van de verdeling van de lijststemmen. Burgemeesters zullen meer rechtstreeks verkozen worden. De kandidaat van de grootste partij die de meeste stemmen haalt, wordt immers burgemeester. Al deze wijzigingen doen de kans stijgen dat de volgende lokale verkiezingen meer om de topkandidaten van elke lijst dan om het programma zullen draaien. Uit onze bevraging blijkt echter dat mandatarissen vooral vanuit een maatschappelijke gedrevenheid en idealisme de stap naar de politiek zetten. Willen we gemotiveerde kandidaten bij de komende verkiezingen, dan is het belangrijk dat alle lokale lijsten, van een klassieke partij of niet, met een duidelijk programma naar de kiezer stappen en transparant zijn over hun ideologisch kompas.

Voor partijen, mandatarissen, media en middenveld

Besteed aandacht aan resultaten die politici boeken

Overmatige aandacht voor politiek gekibbel voedt de negatieve perceptie van de politiek. Dat geven de respondenten duidelijk aan. Het constructief werk dat wordt verzet in gemeenteraden, parlementen en commissies is vaak een werk van langere adem en wordt daarom te weinig opgepikt door media en middenveld. Ook partijen en mandatarissen komen te vaak in de verleiding om in hun communicatie vooral het politieke conflict op te zoeken. Laat nuance toe in de communicatie over politieke dossiers en besteed op publieke fora aandacht aan resultaten. Partijen moeten voldoende ruimte laten aan hun verkozenen om te communiceren naar kiezers over hun werk in het parlement en gemeenteraad. Ook als dat minder past binnen de krijtlijnen van een bestuursakkoord.

Geef geen platform aan nepnieuws

Nepnieuws verziekt het politiek debat, zeker op sociale media. Dat wordt bevestigd in de antwoorden op vragen die we stelden rond negatieve reacties en negatieve framing. Partijen, mandatarissen, media én organisaties die een sterke democratie belangrijk vinden, geven dus best het goede voorbeeld. Verspreid onderbouwde boodschappen, ga niet mee in een opbod van oneliners en filmpjes met halve waarheden.

Voor onderwijs en lokale overheden

Geef creatief les over samenspel tussen burger, middenveld en politiek

Mandatarissen zien een beter begrip van onze complexe besluitvorming als een remedie tegen de negatieve framing van politiek. Voor veel jongeren is politiek een ver-van-mijn-bed show. Lokale overheden kunnen in samenwerking met onderwijsinstellingen en de jeugdraad ervaringsgerichte lessen organiseren. Jongeren kunnen het voorbereidend proces voor een gemeenteraadszitting via adviesraden meemaken om vervolgens zelf in debat te gaan tijdens een zitting. Zeker voor jongeren die niet actief zijn in het jeugdwerk en minder affiniteit hebben met jeugdraad en andere inspraakorganen kan dit nieuwe inzichten brengen.

Voor burgers

Wees kritisch voor de politiek, maar scheld geen politici uit

Soms is het politiek debat geen fraai schouwspel, partijen lijken steeds meer in een permanente verkiezingsmodus te verkeren. Maar heel wat mandatarissen verzetten wel degelijk nuttig werk in commissievergaderingen, hoorzittingen en andere bijeenkomsten. Ook studiewerk op dossiers behoort tot het takenpakket van elke mandataris die zijn job goed wil doen. Dat blijft vaak allemaal onopgemerkt. Wanneer mandatarissen dan algemene verwijten of, sterker nog, bedreigingen naar hun hoofd geslingerd krijgen weegt dit op hun motivatie. Politici staan wel degelijk open voor kritiek, ze geven aan dat ze het hun taak vinden om te luisteren naar de bekommernissen van burgers. Zeker op lokaal niveau halen mandatarissen veel uit de directe contacten die ze met burgers hebben. Scheldpartijen of bedreigingen dragen echter nooit bij tot een oplossing.

Voor mandatarissen

Ga ook buiten campagnetijden in dialoog met de burger

Burgers hebben vaak het gevoel niet gehoord te worden door de politiek. Daarom is het belangrijk om als mandataris ook buiten de campagneperiode te werken aan een connectie met burgers. Investeer hierbij ook in relaties met burgers die actief zijn in verenigingen, wijkraden, bewonersinitiatieven en buurthuizen. Dat kan niet alleen via sociale media. Echte ontmoetingen vergemakkelijken de dialoog. Dit levert niet alleen meer draagvlak op voor het gemeentelijk beleid, maar zorgt er ook voor dat er geen kloof ontstaat tussen de agenda van het lokaal bestuur en de eigenlijke verwachtingen van burgers.

Voer het politiek debat met respect voor collega's, burgers en (minderheids)groepen

Het politiek debat is ruwer geworden. Steeds vaker wordt de man gespeeld in plaats van de bal. Dat is nefast voor een gezonde democratie. Taal doet er toe.

Contact

www.beweging.net
www.bewegingacademie.net

Lies De Winter
Algemeen Directeur
liesbeth.dewinter@beweging.net
+32 486 03 08 03

Marie Jeanne Hendrickx
Stafmedewerker Onderzoek & Ontwikkeling
mj.hendrickx@beweging.net

Sam Apers
Stafmedewerker Onderzoek & Ontwikkeling
sam.apers@beweging.net

